NR. 2 2014 88. ÅRGANG

Norsk Pelsdyrblad

Pelsdyrutvalget halvveis Se side 4-5
Forsikring av pelsdyrhus Se side 6-7
Norsk sølvrev er 100 år Se side 9-13

Innhold

3 Leder: Pelsdyr i 100

4-5 Pelsdyrutvalget snart halvveis

6-7 Har du forsikret pelsdyrhusene?

8 Mange på pelslunsj

9-13 Norsk sølvrev er 100 år

14-15 Setter pris på fagmøtene

15 Fur Europe er etablert

16-17 Aktuelt i pelsdyrgården

18-19 Forebygging av urinsten hos mink

19-21 Sykdommer som smitter

22-23 WebSampo

23-24 Kurs for brukere av WebSampo

25 Pelsdyroppdrett en fremtidsnæring

26-29 Fra pelsmessene

30-31 Fra årsmøtet

32 Revidering av FarmSert

33 Klar for fremtidige forskriftskrav?

34-35 Knut H. Skrindo er 90 år

36 Rundballenett hindrer tilgang

30-31

9-13

26-29

Forsidebildet:

Veteraner samlet til årsmøtet i NPA. Fra venstre æresmedlem Jostein Vestre (sittende), styreleder Bertran Trane Skadsem, tidligere styreleder Odd Harald Nordsveen og Mikal Kvål som gikk ut av styret etter 14 år.

Norsk Pelsdyrblad – Et organ for Norges Pelsdyralslag

Besøksadresse Økern Torgvei 13, 0580 Oslo
Postadresse Postboks 175 Økern, 0509 Oslo
Telefon 47 80 72 00
Telefax 22 64 35 91
E-post post@norpels.no
Ansvarlig redaktør Arild Martinsen
Grafisk produksjon 07 Media – 07.no
ISSN 0369-5255

Norsk Pelsdyrblad har enerett på gjengivelse av artikler fra Dansk Pelsdyravl og Finsk Pälstidskrift. De nevnte tidsskrifter har samme enerett for artikler i Norsk Pelsdyrblad.

Medlemskontingent i Norges Pelsdyralslag
Kr 1.000 for hvert kalenderår, inkluderer abonnement på Norsk Pelsdyrblad. Direkte abonnement i Norge kr 300, Norden og utlandet kr 350.

Annonsepriser
1/1-side kr 7.000 | 1/2-side kr 5.000 | 1/4-side kr 3.000 | 1/8-side kr 2.000 | 1/16-side kr 1.500 | Tillegg for utfallende kr 500 | Løst bilag inntil 4 sider kr 14.000 | Rubrikkannonse: gratis | Mva. er inkludert i prisen. | Rabatt ved 3 eller flere innrykk i året. | Norsk Pelsdyrblad gjør sitt ytterste for at annonsene skal bli korrekte. Om det likevel forekommer feil i innholdet, så er vårt ansvar begrenset til maksimum annonsens kostnad.

Pelsdyr i 100

I januar 1914 importerte grosserer Arne Christensen i Fredrikstad de første sølvrevene til Norge. Da hadde det allerede vært noen pionerforsøk med innfanget rev andre steder i landet, men sølvrevparet Amund og Amunda som ble importert til Fredrikstad regnes som grunnlaget for pelsdyroppdrett i Norge og i Europa. I år kan vi således markere 100 år med pelsdyroppdrett.

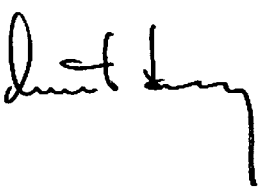
Reveparet i Fredrikstad har dannet grunnlag for en fantastisk næringshistorie. I dag oppdrettes mink og rev i 17 land i Europa. I land som Danmark, Finland og Hellas gir pelsnæringen vesentlig bidrag til nasjonaløkonomien. Revisjons- og konsulentfirmaet PwC har nylig beregnet pelsomsetningen i verden i 2012/13 til 250 milliarder kroner, herav 45 milliarder kroner i oppdrettssektoren. Mer enn én million mennesker er sysselsatt i oppdrett og handel på verdensbasis. Mange er nok overrasket over omfanget av næringen vår.

Etter 100 år er det i flere europeiske land politiske strømninger som arbeider mot pelsdyrhold, og i Storbritannia og i Østerrike er det tidligere vedtatt forbud. I disse to landene var det imidlertid bare noen få pelsdyrgårder før forbudene ble vedtatt. Pelsdyrmotstanderne trodde nok de hadde vunnet en større seier da et forbud ble vedtatt i det nederlandske senatet i desember 2012, med virkning fra 2024. Deres glede ble imidlertid kortvarig. Den 21. mai i år erklærte en domstol i Haag forbudsloven å være virkningsløs, fordi den var i strid med menneskerettighetskonvensjonen. Dette er en seier ikke bare for pelsdyrnæringen i Nederland og i Europa for øvrig, men også for menneskerettighetene. Det nederlandske forbudet var begrunnet med at pels er et unødvendig luksusprodukt, men det var ikke fastsatt noen kompensasjon til oppdrettere som ble fratatt sitt livsgrunnlag. Dette er i strid med menneskerettighetene.

Dommen betyr også at politikere ellers i Europa som ønsker å forby pelsdyroppdrett må tenke seg om to ganger. I Nederland har revisorfirmaet KPMG beregnet at kompensasjon til oppdrettere ved forbud mot pelsdyroppdrett beløper seg til 1,2 milliarder Euro, tilsvarende ca. 10 milliarder kroner. Det er vanskelig å forsvare at så mye offentlige midler skal brukes for å legge ned en livskraftig og lønnsom eksportnæring.

Det er trist at enkelte politikere forsøker å sette grunnleggende menneskerettigheter til side på bekostning av pelsdyrbønder for å oppnå politisk gevinst. I Norge har vi nylig markert et annet jubileum, Grunnloven 200 år. I den forbindelse ble Grunnlovens bestemmelser om menneskerettigheter styrket. Menneskerettigheter står sterkt i politikeres og folks bevissthet. Jeg er trygg på at norske pelsdyrbønder er sikret grunnleggende menneskerettigheter på linje med andre næringsutøvere.

I stedet for forbud er det et godt alternativ å utvikle en bærekraftig næring og god dyrevelferd videre. Vi er klare for nye 100 år. ■

Pelsdyrutvalget – snart halvveis i arbeidet

Noe det siste den forrige regjeringen gjorde før de gikk av var å nedsette et utvalg som skal gjennomgå pelsdyrnæringen. Utvalget er godt i gang, og næringen sitrer av spenning.

Av Guri Wormdahl

Det regjeringsnedsatte utvalget som skal gjennomgå pelsdyrnæringen er godt i gang med sitt arbeid under ledelse av fylkesmannen i Sogn- og Fjordane, Anne Karin Hamre. Pelsdyrnæringen opplever nok en gang at vi venter på resultatet av nok et skjebneår. Spørsmålet mange stiller seg er vel hvordan utvalget arbeider, og utvalgsleder svarer slik på spørsmålet:
- Utvalet har ni medlemar som er valde ut frå deira faglege ekspertise og breie erfaring frå og kontaktar med forsking og forvaltning. Dette gir ein brei bakgrunn for å drøfte utvalet sitt mandat, sier Hamre, og fortsetter:
- Mandatet omfattar mange ulike tema, og utvalet byggjer på eit omfattande skriftleg materiale frå mellom anna styresmakter, forskingsmiljø og interessegrupper. Vi har også gjennomført møte med interessentar, styresmakter, fagpersonar og forskarar, og utvalet vil reise på synfaringar til både mink- og revefarmar og til fôrkjøken og ein pelsingssentral.

Hva er gjort så langt?
- Utvalet har til no hatt fem møte, og har på møta mellom anna hatt presentasjonar og dialog med Mattilsynet og Statens naturoppsyn. Vi har også hatt dialogmøte med Norges pelsdyralslag, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag og med Dyrebeskyttelsen, Dyrevernalliansen og NOAH. Vidare har utvalet hatt møte med forskarar innan dyrevelferd og atferd og oppstallingsmiljø for oppdrettsrev. Alle referat og dagsorden frå møta blir lagt ut på sida til pelsdyrutvalet på heimesida til Landbruks- og matdepartementet.

«Utvalet er opptekne av at utgreiinga skal vere konkret og tilgjengeleg, og eigna som eit grunnlag for avgjerder om næringa si framtid.»

Fylkesmann i Sogn- og Fjordane, Anne Karin Hamre.

Hva tenker utvalget om arbeidet som skal gjøres, og hvordan det er å skulle samle så mye kunnskap på kort tid og faktisk komme ut med et resultat på slutten av året?
- Det er rett at det tematisk er eit omfattande og samansett arbeid som skal gjerast, men utvalet er også opptekne av at utgreiinga skal vere konkret og tilgjengeleg, og eigna som eit grunnlag for avgjerder om næringa si framtid. Utvalet får støtte frå eit sekretariat frå Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. ■

Dette er utvalgets mandat

Formålet med utvalgets utredning skal være å bidra til forutsigbarhet om fremtidige rammevilkår for pelsdyrnæringen.

Den globale pelsproduksjonen har økt betydelig de siste ti årene. Den norske pelsproduksjonen utgjør om lag 1 pst. av den globale produksjonen av minkskinn og om lag 4 pst. av den globale produksjonen av reveskinn.

Det er om lag 270 bruk med pelsdyr i Norge. Samlet sysselsetting i primærproduksjon, fôrproduksjon, organisasjoner og tilgrensende næringer er av NILF anslått til 300 årsverk. I 2012 var omsetningsverdien av norske skinn på vel 400 mill. kroner.

Den norske pelsdyrnæringen er under gjeldende rammevilkår en livskraftig, lønnsom og internasjonalt konkurransedyktig distriktsnæring. Den årlige verdiskapingen er drøyt 200 mill. kroner.

Pelsdyrnæringen er omstridt, og det er en debatt om dens etiske berettigelse. Noen land er i gang med prosesser for helt eller delvis å avvikle pelsdyrhold.

Det foreligger to hovedalternativer for pelsdyrnæringens fremtid i Norge:

a. Bærekraftig utvikling
b. Styrt avvikling

Utvalget skal:

- Beskrive utviklingstrekk for pelsdyrnæringen internasjonalt, herunder å sammenstille ny og internasjonal forskning og kunnskap som er relevant for oppdraget. Utvalget avgjør selv hvordan dette skal avgrenses i tid
- Sammenstille rammevilkår for pelsdyrnæringen internasjonalt og i relevant grad sammenligne med rammevilkårene for norsk pelsdyrnæring
- Drøfte og vurdere etiske spørsmål rundt pelsdyrhold
- Utvalget skal utrede og drøfte de to hovedalternativene for pelsdyrnæringens fremtid i Norge; bærekraftig utvikling og styrt avvikling
- For alternativet med bærekraftig utvikling,
  - vurdere og foreslå tiltak som kan opprettholde eller styrke pelsdyrnæringens konkurransekraft i internasjonale markeder,
  - vurdere og foreslå tiltak som kan styrke næringens legitimitet uten å svekke dens konkurransekraft, og
  - vurdere og evt. foreslå tiltak for å redusere risiko for uheldige virkninger av pelsdyrnæringen på naturmangfoldet
- For alternativet med styrt avvikling,
  - vurdere muligheten for omstilling til annen landbruksproduksjon basert på gårdsbrukets ressurser,
  - vurdere lovgrunnlaget for og evt. foreslå lovmessige tiltak for en styrt avvikling av næringen,
  - vurdere og evt. foreslå økonomisk kompensasjon til pelsdyroppdrettere som avvikler pelsdyrhold,
  - vurdere om innførsel og omsetning av pelsprodukter bør forbys dersom pelsdyrnæringen avvikles i Norge, og
  - vurdere og evt. foreslå tiltak for å redusere risiko for uheldige virkninger av rømt pelsdyr på naturmangfoldet

Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser av forslag til tiltak og virkemidler skal utredes i samsvar med utredningsinstruksen.

Utvalget skal levere sin innstilling innen 15. desember 2014.

Landbruks- og matdepartementet vil i samarbeid med Miljøverndepartementet ivareta sekretariatsfunksjonene for utvalget.

UTVALGETS SAMMENSETNING:

Anne Karin Hamre, Sogndal, fylkesmann og leder av utvalget

Torstein Steine, Ås, Instituttstyrer

Steen Henrik Møller, Danmark , seniorforsker

Hadle Nevøy, Rennesøy, landbruksdirektør

Guri Tveito, Longyearbyen, miljøvernsjef

Kathrine Ryeng, Tromsø, veterinær/forsker

Camilla Kielland, Oslo, veterinær/forsker

Marianne Olssøn, Ringsaker, advokat/partner

Sveinung Eikeland, Alta, viserektor

Jan Ola Regevik har erfart hvor viktig det er å ha god og riktig forsikring av pelsdyrhusene.

Slik så det ut etter at pelsdyrhusene klappet sammen på grunn av snømassene.

Har du forsikring på pelsdyrhusene?

Ja, vil de fleste svare på dette spørsmålet. Det neste spørsmålet er da om forsikringen er riktig sett i forhold til ditt behov.

Av Hans Åge Kulbotten

Jan Ola Regevik driver pelsdyrgård ved Mandal og har i vinter og vår erfart viktigheten av å ha god og riktig forsikring av pelsdyrhusene. Det var etter et stort snøfall med påfølgende mildvær at den ene hallen bokstavelig talt klappet sammen. Det var 1 000 minktisper i hallen, og med betydelig innsats fra både naboer og pelsdyrnaboer ble så godt som alle dyrene tatt hånd om i løpet av kort tid. Noen telefoner til forsikringsselskapet resulterte i klarsignal på å leie inn gravemaskin for fjerning av snø og å åpne for tilgang til dyrene samt å rekvirere rørlegger for omkobling av vanntilførsel til den andre hallen.

-Den første tida var uoversiktlig, og det var mange tanker om hvordan pelsdyrholdet skulle videreføres, sier Regevik. Den sammenraste bygningen var en 6-rekkers hall som representerte ca. 40 prosent av gårdens kapasitet.

Forsikringsselskapet var raskt på stedet, og de økonomiske betingelsene for gjenoppbygging kom raskt på bordet. Omkring 20. april ble det satt inn para tisper i en ny hall som erstatter hallen som falt ned 2. februar. For at dette skal være mulig må forsikringen av hus og innredning være i orden. Diskusjoner om dekninger og avkortninger ville i Regevik sitt tilfelle ført til at noen videreføring av produksjonen i år ville vært umulig.

I den forbindelse anbefaler Regevik alle å finne fram og lese gjennom forsikringspapirene. Å ta en telefon til forsikringsselskapet for å drøfte dekningen er også å anbefale. De ulike forsikringsselskapene kan ha noe forskjellig benevnelse på dekningene, og vi ønsker ikke å trekke fram noe selskap på bekostning av andre. Men i likhet med Regevik anbefaler vi en telefon til din forsikringsrådgiver for en gjennomgang av dekningene. ■

Pelslunsjen på Bryne var godt besøkt.

Flere enn 100 til lunsj

Årets pelslunsjer ble holdt i midten av mai. Det var god stemning, og praten gikk lett til tross for variable valpetall og den svekkede markedssituasjonen.

Av Torkel C. Tveter

Oslo Skinnauksjoner ønsket velkommen til lunsj på Toten, i Trøndelag, Telemark og i Rogaland. Pelslunsjene holdes i samarbeid med SagaFurs, og hensikten er å øke skinninnsamlingen.

Tomas Wikblom orienterte om markedssituasjonen og la ikke skjul på at det ser ut til at markedet fortsatt er på vei nedover. En mild vinter og stort tilbud av både minkskinn og ferdige plagg er hovedårsaken til prisnedgangen. Wikblom kunne fortelle at mange kunder var ventet til juniauksjonen i Helsingfors, og han hadde tro på at vi som i mars, oppnår meget konkurransedyktige priser takket være stor deltakelse. Tomas forventet en noe bedre situasjon for reveskinn, hvor tilbudet av skinn er noe mer stabilt enn for mink, hvor særlig Kina har økt kraftig.

Torkil Tveter orienterte om de meget konkurransedyktige salgsbetingelsene til Oslo Skinnauksjoner. Bestilling av merkemateriell skjer enkelt på oppdrettersiden. Videre la han frem statistikk som viser at prisen på minkskinn i mars. Et annet viktig tema var årets Riksutstilling for skinn på Hamar. Her kan du blant annet delta på sorteringskurs for minkskinn og også lære noen teknikker for å sy pels av blant annet Per Reinkilde fra Saga Design Center.

Mark Willems fra Saga sitt kontor i Holland deltok på møtene i Telemark og på Bryne. Mark fortalte om den politiske situasjonen for næringen i sitt hjemland, og kampen for å endre de vedtak som er gjort. Det gjorde nok inntrykk på noen og enhver når han blant annet kunne fortelle at hvis noen ønsket å selge pelsdyrgården kunne kjøper ikke fortsette produksjonen. Dermed var store minkgårder nærmest verdiløse, siden det heller ikke gis noen økonomisk kompensasjon. Willems fikk mange spørsmål fra salen, og de som ikke fikk møte han kan vente besøk fra den unge Sagarepresentanten siden han skal hjelpe OS med besøk hos norske minkprodusenter.

Oslo Skinnauksjoner og Saga Furs takker alle som tok seg tid til å delta på pelslunsj midt i en av de travleste periodene i året. Ut fra tilbakemeldinger ligger det an til å bli en tradisjon! ■

Fra pelslunsjen på Toten.

Norsk sølvrev-oppdrett er 100 år

Vi feirer i år 100-års jubileum for norsk sølvrevoppdrett. Dette var også starten på profesjonelt pelsdyr-oppdrett i Europa. Norske pionerer satset, etter den tids økonomiske situasjon, vesentlige midler for å starte en virksomhet som var helt ny i denne delen av verden.

Av Ola Aa Eldøy

Bruken av pelsskinn er kjent fra «tidenes morgen» og til og med beskrevet i Bibelens gamle testament. Ulike typer viltskinn har opp igjennom tidene vært svært etterspurt handelsvare og var et av hovedproduktene for eksport fra Skandinavia i gammel tid. Med oppdagelsen av Amerika ble fangst av pelsskinn en viktig beskjeftigelse, der Hudson Bay ble en viktig aktør. Med den moderne tids utvikling utover på 1800-tallet ble etterspørselen ytterligere styrket, med derpå følgende prispress. Mulighetene for å

→

Konsul Christensen (til venstre) sammen med statskonsulent Nordang.

øke produksjonen gjennom planmessig avl og husdyrhold ble derfor en utfordring. Det var særlig i Canada en kom tidlig i gang med dette. I området rundt Prins Edwards Island på østkysten kom Charles Dalton og Robert Oulton i gang med sølvrevavlen. Dalton startet med tre par som var opphavet til den berømte Daltonstamma.
I tillegg ble det forsøkt avlet på en kraftig, mørk sølvrevtype fra Alaska.

I Norge prøvde pionèren Gotfred Fuglestad å temme og avle på rev, spesielt polarrev og korsrev. Han plasserte dyra på ei øy i Boknafjorden, men ga opp forsøket etter en kort periode.

Det gikk snart rykter om de kanadiske oppdretternes produksjon av sølvrev og de eventyrlige prisene de oppnådde på Londonmarkedet. Dalton og Oulton hadde lenge prøvd å beholde produksjonen sin hemmelig og solgte kun skinn; ikke livdyr. Til slutt ble imidlertid presset på livdyrkjøp så stort at de åpna for salg. I første rekke var det kapitalsterke forretningsmenn som sto bak. Dalton sa følgende:

«Vel mine herrer, jeg skal selge dere 20 førsteklasses sølvrevpar og garanterer 50 unger første året for 500 000 dollar». Tilbudet ble godtatt på stående fot.

«Første par ut»
Grosserer Arne Christensen fikk interesse for sølvrevavlen gjennom konsul, senere minister Finn Koren. Han var generalkonsul i Montreal og sendte hjem til Norge flere rapporter om det kanadiske oppdrettseventyret. Christensen var en av flere som vurderte mulighetene for import. Risikoen i en slik handel var imidlertid svært stor, og Christensen ble den eneste som vågde en slik satsing. Det første sølvrevparet ble kjøpt høsten 1913. På grunn av forsinkelsen kom paret til Norge først i januar 1914, med en av Amerikalinjens båter.

Reveparet ble eskortert av en røkter og en sakfører på veien hjem. Ingen forsikringsselskap var villige til å forsikre transporten mot annet enn totalforlis. Dyra kom imidlertid vel fram, og ble kalt «Amund» og «Amunda» etter en seilskuteskipper og kona hans fra Fredriksstad, fordi de hadde så «uhorvelig» mange unger. Totalkostnad for hele importen ble den svimlende summen 60 000 kroner. Med den tids kroneverdi kunne en kjøpe en herskapelig gård for en slik sum.

Solid anlegg
Konsul Christensen var medeier i en eiendom på Rauer, ei øy midt ute i Oslofjorden. Den lå svært isolert til ute i fjorden. Det ble bygd opp et anlegg for reveparet som må betegnes som en bunkers, støpt i hel betong. Her skulle det ikke være rømningsmuligheter. Men allerede i 1915 ble anlegget utvidet med store åpne løpegårder av netting med tett yttergjerde av bordkledning inn mot skogen. Den første tida var preget av «prøving og feiling», både når det gjaldt fôring, anlegg og avl.

Konsul Christensen utvida anlegget og produksjonen gradvis. Allerede i 1915 solgte han de første livdyra til Jørgen Heggen og Moms Kleven fra Sunnmøre. Dette sølvrevparet ble solgt for 12 000 kroner. Christensen var for øvrig ganske tilbakeholden med livdyrsalg i den første perioden.
Verdenskrigen gjorde også sitt til at det ble et mer forsiktig marked noen år.

Senere utvida Christensen produksjonen med nye pelsdyrgårder og oppretta aksjeselskap som drev virksomheten videre, både i Trøndelag og på Østlandet. Christensen-familien drev selskapet AS Sølvrev til langt ut på 1970-tallet. I etterkrigstida var hovedsatsinga minkproduksjonen.

En valp fra kull etter Amund og Amunda.

De første reverøkterne

Det fantes ingen erfaring med praktisk dyrehold på rev da «Amund og «Amanda» entra norsk jord. De erfaringene Gotfred Fuglestad hadde høsta med frittgående rev på en holme i Boknafjorden var ikke særlig gode. Dyra tok til dels «knekken» på hverandre, og de døde på grunn av snylterplaga. En måtte derfor starte fra et 0-punkt og prøve og feile.

Christensen hadde den første tida en norsk-amerikaner som røkter, Hilmer Fagerlid, opprinnelig fra Halden. Hans erfaring med pelsdyr vet vi lite om, og han var bare på Rauer noen måneder. På en jakttur i Leveld i Hallingdal hadde Christensen hatt med seg en kvikk og oppvakt unggutt, Ola Torsteinsrud, og han fikk nå tilbud om å overta som reverøkter på Rauer. Vi gjengir her Torsteinsruds egen historie fra første tida hans på Rauer:

«I Fredrikstad ble jeg av Arne Christensen høytidelig ansatt som reverøkter på Rauer med 100 kroner måneden i lønn. Etterpå ble jeg med herskapelig kjøretøy skysset ut til Engelsviken, handelsstedet nærmest Rauer. På stranden ble jeg møtt av en solbrent sympatisk norsk-amerikaner; Hilmer Fagerlid, som hadde stelt revene fra de kom fra Canada. Jeg skulle da etter noen dagers orientering om dyrene, foringen og stedet for øvrig, overta jobben. De få revene var det lite arbeid med. Det var god tid til å bade, fiske og jakte. Det siste hørte med til arbeidet å skaffe litt ferskt fôr til dyrene.

En stund etter at jeg var kommet til Rauer brøt den første verdenskrig ut. Det lå stor uro i luften, og man gikk med uvissheten om det skulle bli mulig

Norges første revegård på Rauer – en øy midt i Oslofjorden.

å skaffe mat til seg selv og revekolonien. Det var i disse krigsårene mange ganger svært vanskelig med fôr. Noen slags kjøleanordninger hadde vi ikke, så lagring av ferskt fôr var ikke mulig. Det meste av ferskfôret kom fra sjøen. Foruten småfisk fra reketrålere forekom det niser, enkelte makrellstørjer og en og annen større hai. Det var fiskerne i trakten som drev denne fangsten. Vi brukte også saltet sel- og hvalkjøtt. Noen slags kvernutstyr hadde vi ikke, så revene fikk alt fôret helt på den tiden. En øks og hoggestabbe var hele inventaret i revekjøkkenet. Arbeidsforholdene var i høyeste grad tungvinte og primitive. Det var ingen elektrisk strøm eller telefon, og alt måtte hentes med båt og fraktes i land på en åpen og værhard strand. Bryggen som engang var satt opp var for lenge siden revet bort av storm.

Til bolig fikk jeg en liten bordhytte på ca. 4m2, litt mindre enn et vanlig baderom. Den var svært gissen, så tanken om at den skulle tjene som vinterbolig var ikke oppløftende. Men etter en egenhendig reparasjon og fyll i veggene fikk det gå. Og med det faktum for øyet at min helse fremdeles er upåklagelig, tok jeg antagelig ingen større skade av overvintringen i hytta. Etter et år ble en større bolig ledig.

De første sølvrevene på norsk jord; «Amund» og «Amunda», var i flere henseender ganske interessante. De var innkjøpt som prøvde avlsdyr fra en farmer, John Beetz, i nærheten av Montreal, og fikk tre valper første året. Dette reveparet var ½ - ¾ sølv av god kvalitet, hadde en klar og frisk pels med lite sløring. Det var dyr av en annen type enn de fleste P.E. I-rever, som kom i store mengder siden.

At kvaliteten var god fikk vi gode bevis på da vi pelset den første hannvalpen etter tre års forløp. Skinnet ble betalt med 210 pund. Den norske krone sto lavt i forhold til pund den gangen, så 5 500 kroner var en bra pris. At vi ikke lyktes å få valper etter denne reven, var antagelig mer vår skyld enn revens. →

Ja, vi fikk som nevnt tre valper; én hanne med navnet Donn og to tisper, Dana og Dora. Det ble da innkjøpt motsvarende partnere til dem. Dessuten ble det kjøpt en innfanget korsrevtispe fra Kragerøkanten, og en hanne til denne fra Canada.

Våren 1915 fikk vi valper av alle tispene unntatt den innkjøpte, som var paret med Donn. En annen skuffelse fikk vi også denne våren idet Amanda åt opp valpene sine.

Det bør nevnes at unntatt gamleparet og korsrevtispa, ble samtlige rever innkjøpt fra Prince Edward Island. Det viste seg å være et ujevnt materiale. Hvis det var noen dyr av brukbar standard, var det flere som lå langt under denne. Det var svarte rever, rever med grå og dårlig pels og dyr av Samsontypen. Det merkverdige med Samsonrevene var at det var ikke vanskelig å få valper av dem, og ingen vanskelighet med å få de til å leve opp, men avkommet fikk aldri bedre pels enn den dårligste av foreldrene. Det var således uforsiktig av Arne Christensen å kjøpe så mange dyr uten å besiktige dem på forhånd. Jeg så forresten senere rever av samme dårlige kvalitet som var kjøpt pr. korrespondanse.

Jeg nevnte korsrever. De valpene vi fikk etter dem var uvanlig store og vitale dyr, og skinn av korsrevvalper var ca. 30 % større enn sølvrevskinn».

Ola Torsteinsrud måtte i 1915 inn til militærtjeneste. Han ble da avløst på Rauer av en annen halling, Embrik Veslegard fra nabogarden til Ola, i Leveld. Han var avløser for Ola i to år, og trivdes til tross for sitt opphav i fjellbygda, svært godt på øya i havgapet. Her er et lite avsnitt av minnene hans fra Rauer:

«Eg gjekk med Ola i revegarden um kvelden og fekk fyresoga. Og dermed overtok eg frakken. Det vil seja at den gongen tok me alltid på ein særskilt frakk når me gjekk i revegarden. Det var sanneleg ikkje mykje eg visste um rev og revestell til å ta fatt på ei slik uppgåve. Eg kjem i hug at det er ganske typisk korleis det gjekk til fyrste gongen eg skulle taka ein rev. Det kom så snøgt på, og eg hadde ikkje tenkt på korleis det skulle gå for seg, langt mindre sett noko slikt. Reven flaug upp under toppnettingen i ei myte. Eg busa etter med berre nevane og nådde i eine bakfoten. Det var eit basketak fyrr reven kom i kassa. Og det gjekk hardt ut over jodd etterpå. Då skyna eg att reven kunde forsvara seg. Å handsama rev lærde me fyrst med inspeksjonen. Og like ukunnig og keivelegt var det vel med mange andre ting ogso.

Forutan betongarden med svære jarndørar for, var det byggt ein gard inne i skogen. Det var av desse store opne gardane med tett gjerde ikring og som kom til å tene som model for andre. Grunnen eller botnen var av sand og singel. Sikkert noko av det beste som kunde vera. Og difor gjekk dyri der ganske fri for innvoldsorm, endå me kapsla ikkje. Ormeplaga var elles noko av det verste den fyrste tidi.

Den vinteren sleit eg ikkje helgeklædi med festing og slikt tull. Eg hadde dei ikkje på frå oktober og til påske. Ho var ikke like vittig ho i Engelsviken som bad meg med på fest, men eg svara at eg måtte vera heime og stelle revane: Det kan ein kalla å ofra sitt liv for andre, sa ho».

Embrik Veslegard ble en av pionerene i norsk pelsdyrhold. Fra Rauer dro han til en reverøkterstilling i Østerdalen, for deretter sammen med brødrene sine, å starte pelsdyrgard i Leveld. Embrik var aktiv i pelsdyrholdet i hele sitt liv, både i praktisk arbeid og i organisasjonen som styremedlem sentralt.

Ola Torsteinsrud var tilbake på Rauer etter avtjent militærtjeneste. Han fikk snart selskap av Ragnhild Kleppo fra Hovet i Hallingdal som skulle hjelpe til med drifta. Ola reiste etter hvert fra Rauer, i 1923, og ble en av pionerene i svensk pelsdyrhold. Han etablerte egen farm ved Molkom i Värmland. I 1929 var han en hovedmann i importen av 1100 dyr av mink og rev fra Amerika.

Ragnhild Kleppo ble værende på Rauer. Sammen med Ola Torsteinsrud fikk hun sønnen Arnfinn som senere ble en kjent pelsdyrmann. Ragnhild Kleppo var en svært selvstendig og sterk kvinne som klarte drifta av pelsdyrgarden på Rauer utmerket godt. Hun hadde i deler av tida hjelp av søsken, søstera Ingebjørg og broren Erling som har et kjent navn i pelsdyrkretser, blant annet som leder i Nord-Østerdal Pelsdyralslag.

Ragnhild ble på garden til tyskerne jaga henne i land i april 1940. Rauer ble liggende midt i krigssona i tida rundt 9. april, og var viktig strategisk for krigsmaktene. Da tyskerne kom, måtte Ragnhild i hui og hast få revene i kasser og få dem over til fastlandet. Men de rakk ikke å pakke alle. Derfor ble det siste Ragnhild gjorde var å åpne dørene for resten av revene så de kunne dra ut i friheten!

Ragnhild etablerte pelsdyrgård på Gjølstad i Onsøy og senere sammen med sønnen Arnfinn, også i Tune ved Sarpsborg. Ragnhild var aktivt med i pelsdyrgården til hun var langt opp i 70-åra.

Arnfinn Torsteinsrud (til høyre) sammen med Knut og Tor Veslegard, etterkommere etter pionerene, på besøk på Rauer på 1990-tallet.

Vegen videre

Konsul Christensen og kretsen rundt ham hadde styringa på sølvrevholdet de første åra. Og som nevnt, verdenskrigen la en demper på utviklinga i åra fram til 1920. Men deretter ble det en eventyrlig utvikling utover i 1920-åra. Livdyrsalget var jo drivkrafta i markedet i denne perioden, og prisene var, som de pleier være i 1. fase, eventyrlige. I 1926 ble inspeksjonsordninga av livdyr oppretta, med pilmerking. Dette skapte mer system og sikkerhet i utvalg og omsetning av livdyr. I 1929/30-åra var markedet for livdyromsetning metta, og nå måtte en basere seg på skinnsalg. På tross av økonomiske krisetider viste det seg at verden ville ha sølvrevskinn, og sølvrevproduksjonen ekspanderte videre utover fram til 2. verdenskrig. Over hele landet ble det etablert revegarder, og totalt var det på det meste over 20 000 pelsdyrgarder, med rundt 500 000 sølvrevskinn produsert pr. år.

Sunnmøre var dominerende i sølvrevproduksjonens første 10 år. Senere kom Hallingdal inn for fullt med Ål kommune som største produksjonsområdet i landet fram til 1940.

Pelsverk for milliarder

Fra den spede starten på oppdrettseventyret for 100 år siden og fram til i dag, har sølvreven skaffet landet store inntekter i form av skinneksport. Særlig var eksportverdien av sølvrevskinn viktig i perioden 1929 til 1940 da det ble eksportert rundt 1,6 millioner sølvrevskinn til en verdi av rundt 200 millioner kroner.

For å se proporsjonene i dette, kan det nevnes at den norske statsgjelda var totalt rundt 1500 millioner kroner i 1939.

Totalt er det eksportert vel seks millioner sølvrevskinn fra 1929 til nå.
Den nominelle kronesummen er sjølsagt prega av at dette går over en 85-års periode, men nåverdien ligger på atskillige milliarder kroner. Dette er penger som ga «gjødslings- og veksteffekt» for Norge som nasjon, og ikke minst for bygdene utover i landet. Historiene om kommunebudsjettene som måtte vente med endelig oppsett til auksjonsresultatene på salg av sølvrevskinn var klare, kjenner vi jo alle.

I vår nåværende oljesmurte økonomi og velstand må vi ikke glemme at det var produksjoner og arbeidsinnsats i tidligere generasjoner som bragte oss fram til et moderne velstandssamfunn. ■

Fagmøtene er noe vi setter pris på

Denne våren ble alle regioner tilbudt et fagmøte for reveoppdrettere, i tråd med planene for rådgivingsaktiviteten. Møtene ble stort sett avholdt som ettermiddag/kveldsmøte, og totalt ble det avholdt fem møter med 96 deltakere, spredt fra Orkanger og Lensvik i nord-vest, via Nord-Østerdal til Hjelmeland i sør-vest.

Av Kai-Rune Johannessen

Den sosiale kontakten og fagdiskusjonen som kommer der er en viktig del av møtene. Her er Knut Arne Sveen fra Snertingdal til venstre i diskusjon med Olav Dybdal, Sigbjørn Kirkebøen og Ivar Fladsrud.

Det er grunn til å være imponert over enkelte som reiser svært langt for å kunne være med på noen timers faglig og sosialt samvær.
Temaer på møtene var flere, men den inneværende reproduksjonssesongen var en felles nevner. Fôring og holdstyring, skader og sjukdommer, tillitsfullhet som egenskap og igangsetting av regler for burstørrelser var noen av temaene som var oppe til diskusjon. Bruk av WebSampo og indeksberegninger i avlsarbeidet var også et tema som ble belyst. Overalt var det engasjerte og interesserte oppdrettere. Den sosiale kontakten og fagdiskusjonen i pauser og ved matbordet er en like viktig del av slike møter som selve faginnlegget, og dette fungerte utmerket ved alle møtene.
Tidspunktet for møtene kan selvsagt diskuteres, og det er nesten umulig å tilpasse det til alles fulle tilfredshet. Denne gang var det april måned som var fastlagt, men man må evaluere om det er bedre med andre tidspunkt ved neste anledning. Uansett var inntrykket at tiltaket er godt mottatt. Det burde være bedre oppslutning i enkelte regioner, men nesten 100 oppdrettere på fagmøter i april er ikke noe dårlig resultat isolert sett.
På møtet på Odnes sør for Dokka var Knut Arne Sveen fra Snertingdal til stede, og vi spurte litt om hans motivasjon for å delta, og utbytte av møtet.
- Jeg synes det er fint at vi har fått i gang slike fagmøter som dette. Det er veldig viktig for oss å få en oppdatering av faglig kunnskap.
- En viktig del av møtet er også den sosiale kontakten med fine diskusjoner

FAGRÅD FOR REV

Fagrådet for rev er Styrets organ for faglige saker i reveproduksjonen, først og fremst i avlsmessige spørsmål.

Fagrådet oppnevnes av Styret og består nå av:
Henning Dalbakk, Rendalen og
Finn Årdal, Skei i Jølster
Steinar Davidsen er fagrådets skinnfaglige ressurs
Kai-Rune Johannessen er rådets sekretær

Fagrådet for rev hadde møte den 14. mai på Skinnsenteret i Oslo. Møtet ble avholdt samtidig med at bedømmelsen av skinna til årets skinnutstilling var under arbeid, og fagrådet benyttet anledningen til å gjennomgå en del lotter og se litt på linjene i bedømmelsen.

Av saker som fagrådet behandlet er:

- Den sentrale skinnutstillingen, faglige aktiviteter der
- Planleggingen av høstens fagmøter, arbeidet med lynne må få stor plass
- Reglene for skinnutstillingene
- Innkommet sak fra Olav M. Kvisli om skinnutstillingene
- Fruktbarhet i avlsarbeidet
- Alternative måter å formidle faglig stoff, utnytting av SMS og mail

og utveskling av idéer og resultater. Det blir lett til at vi sitter for mye hver for oss og snakker for sjelden sammen om felles interesser, sier Sveen.

- Synes du tidspunktet for møtet er greit?

- Dette møtet (25. april, red.anm.) synes jeg passet bra. Det vil vel aldri være mulig å finne et tidspunkt som passer alle. Nå er det jo noen som står i med lamming, men for mange burde det være mulig å komme fra en kveldsstund på denne tida, tror jeg.

- Har du idéer om fagtemaer som kan være aktuelle senere?

- Nå ser det ut til at årets valperesultat slett ikke blir særlig godt, verken for meg eller mange andre. Kan vi finne noen som lykkes med dette og som er villig til å dele sine erfaringer og rutiner med oss, så ville mange sette pris på det, mener jeg!

- Så flere fagmøter bør vi ha. Vi er ikke utlært noen av oss, og selv om vi neppe blir det er det alltid viktig å få tak i ny kunnskap, er Knut Arne Sveens klare oppfatning. ■

Fur Europe etablert

I forbindelse med årsmøtet i EFBA (European Fur Breeders' Association) i Amsterdam i påskeuken ble den nye organisasjonen Fur Europe etablert.

Fur Europe er fellesorganisasjon for både oppdrett og pelshandel i Europa, og er et samarbeid mellom EFBA og IFF (International Fur Federation). Fur Europe har overtatt sekretariatsfunksjonen til EFBA, og overtar også IFFs regionale funksjon i Europa.

Tanken bak nyorganiseringen er at oppdrettere og pelshandlere er i samme båt, og det er hensiktsmessig med èn organisasjon som håndterer politisk interessearbeid i Europa i stedet for tidligere to (EFBA og IFTF). EFBA blir videreført som et valgteknisk samarbeid for de europeiske oppdretterorganisasjonene, men uten eget sekretariat eller budsjett.

Martina Bianchini er ansatt som ny direktør for Fur Europe i Brussel. Hun er tysk, og har tidligere arbeidet bl.a. for kjemisk industri. Kenneth Ingmann, formann i Finlands Pälsdjursuppfödares Förbund, er valgt som leder i Fur Europe.

Martina Bianchini er ny direktør i Fur Europe.

Knut Berg orienterte om situasjonen under møtet i Amsterdam.

Aktivitetsobjekter må til for minkvalpene, selv om de har tilgang på halm. Objektene må byttes når de blir utslitt, møkkete eller mister funksjon.

Aktuelt i pelsdyrgården

Sommeren er ikke noe ferietid for en pelsdyroppdretter – mye skal skje og mye står på spill.

Av Kai Rune Johannessen

I skrivende stund har vi begynt å få meldinger om valperesultater rundt om i landet, og inntrykkene er svært variable. Så langt kan vi si at det ser ikke ut til at dette blir noe godt år for minken. For sølvrev er inntrykket langt mer sammensatt, fra de som har fine resultater, til det helt motsatt. Forhåpentlig er de siste i mindretall, så vi kan få et bra år samlet sett. Men det er selvsagt ikke mye trøst for de som ikke har lykkes i år!

Blåreven er det for tidlig å si noe om ennå, men flere klager enn er fornøyde, så det likner ikke på noe framgang. Det er et mylder av årsaker og muligheter for at resultatene i valperesultat blir som de blir, men vi må innse at dette må komme under bedre kontroll skal vi klare konkurransen og få maksimal lønnsomhet ut av drifta. Mange faktorer har vært drøftet på fagmøtene rundt omkring, og et gjennomgående tema er dokumentasjon, både over hva vi gjør og hva som skjer. Bare med god dokumentasjon kan vi ha sjanse til å analysere resultatene og finne ut hva vi kan/bør gjøre.

Fôring

De neste ukene er det om å gjøre å ta vare på årets valper på aller beste måte. Fôringa er selvsagt en hovedsak i den sammenheng. I prinsipp er det snakk om å fôre etter appetitt, dvs. valpene

skal ha så mye fôr de vil ha. På den annen side skal vi også sørge for at de virkelig vil ha fôret. Man er selvsagt henvist til å fôre med det fôret man får, men deretter er det faktisk mye omtanke som skal til med både oppbevaring og fôringsrytmen for at dyra skal få de aller beste forhold for tilvekst. Fôrsiloen skal og må rengjøres før hver ny leveranse, og fôrbrett og netting må skrapes rene hver dag før ny fôring. Dette trigger lysten på nytt fôr og gir de beste hygieniske forhold for både dyr og fôr. For unge valper skal vi tilrettelegge så de snarest mulig får lett tilgang på fôr. Til revevalpene legger vi inn finmasket netting mellom valpekassa og fôrbrettet, fôrer på heller eller legger kasselokket mellom kassa og fôrbrettet. Minkvalpene har for lengst kommet seg på fôr og har funnet vann-nippelen når dette leses, men underveis er det vann og fôr som er essensielt også for dem. Lett tilgang på begge deler forebygger øresuging og skader i den forbindelse. Merk alle kull der det er noe som skal ettersees ekstra!

Avvenning

Etter hvert som tispene tas fra skal vi allerede ha avgjort hvem som skal fortsette som avlsdyr og hvem som skal til pelsing. Det får selvsagt konsekvenser for fôringa. De «gamle» gode tispene skal være den stabile kapitalen vi har for neste år – og skal selvsagt fôres og stelles slik at de kommer i best mulig form for neste sesong. Det samme gjelder de få hannene som fortsetter til neste sesong. Tilpasset fôring så de kommer i passe form, og ikke blir for feite og tunge er det beste. Mange minktisper er magre og slitne etter sugetida. Selskap i form av en av hanvalpene fra kullet er mye brukt for at de skal komme raskt i form og ha det optimalt gjennom sommeren.

Noen revetisper blir magre og slitne mot slutten av sugetida, mens andre faktisk begynner å legge på seg etter hvert som mjølkemengden går ned og kullet hele tiden har fri tilgang på mat. Her bør vi passe på tispene individuelt og ta dem fra valpene i riktig tid og fôre individuelt i tiden etterpå. Husk å loggføre avvenning!

Renhold og vedlikehold

I minkfarmene skal vi så snart som mulig rense og vaske valpenettet. Det er et arbeid som bør gjøres snarest mulig både fordi møkka ellers setter seg veldig fast og fordi de blir lett et yndet oppformeringssted for fluer og utøy! Det samme gjelder valpekassene til reven. Så snart de er ute bør de rengjøres og settes til tørk.
Det varme været og eventuell fuktighet i tillegg vil være en ønskesituasjon for fluer i enhver pelsdyrgard. Renslighet på alle felt, især i forbindelse med fôret er en forebyggende faktor. Hold også husene fri for fugler og andre dyr, som mus, rotter og ekorn. Gjødselfjerning med etterfølgende kalking er et nødvendig og nyttig tiltak! I minkfarmene må halmen som samler seg i midtgangene og under burene fjernes ellers blir den lett oppformeringssted for lopper! Ved loppeangrep – ta det alvorlig med en gang og sett i gang med rensing av kassene og utkjøring av halm på golv/under burene, samtidig som vi behandler med godkjent middel. Ta kontakt med fôrkjøkkenet og få det sendt! Sommeren må selvsagt også brukes til nødvendig vedlikehold og eventuell bygging.

Oppdeling av kull – utsetting av valper

Kullene skal gjerne gå sammen en stund utover sommeren, men man må se nøye etter når det er på tide å dele opp kullet.

Minkoppdrettere har det travelt i denne tiden. Mange kull skal tas hånd om samtidig og kabalen skal helst gå best mulig opp med hensyn til kjønnsfordeling i burene. To hanner og ei tispe er mye brukt der en bruker tre valper pr klatrebur. Mange bruker fire valper pr bur og det blir gjerne to + to, og det forutsetter at reirkassene er store nok. Ellers må dette selvsagt tilpasset den kjønnsfordeling som faktisk finnes.
Ved oppdeling av revekull bør en allerede nå ha avmerket de kullene der man satser på å hente nye avlsdyr. Disse settes slik at fôringen kan tilpasses en avlsdyrrolle, og målsettingen er at de ikke er for feite når vi kommer til pelsingstida!

Letting av tilgang til fôrbrettet med et kasselokk mellom kassa og fôrbrettet, gir sikrere og raskere adkomst til fôret for valpene. Det sikrer god utvikling på valpene og rask tilvekst. Renhold er en utfordring og kasselokket må ofte skrapes reint, og tas bort i sin helhet så snart valpene tar seg godt fram på bunnettingen.

NB! Husk aktivitetsobjekter, flere, og skift disse ved behov!
Vi ønsker alle en flott sommer med friske, fine valper og gode vekstforhold! ■

Forebygging av urinsten hos mink

Urinsten dannes ved at mineraler felles ut i urinen fordi konsentrasjonen eller pH i urinen er for høy. Dette irriterer slimhinnene i urinveiene og skaper en betennelse, som kan bane vei for en bakteriell infeksjon. En bakteriell infeksjon kan også være årsaken til at det dannes urinstener, så det kan av og til være vanskelig å si hva som er primærårsaken.

Av Celine Heimberg

Hos hanner går urinrøret gjennom en knokkel i penis, noe som i praksis betyr at urinrøret ikke er tøyelig gjennom penis. Urinstener kan altså føre til at hannen ikke kan skille ut urin, og dyret kan dø av urinforgiftning. Dette er en svært smertefull tilstand selv om man ikke alltid kan merke noe på dyret før det er for sent. Hos tisper kan urinstenene bli så store at de kan forårsake lamhet i bakparten, særlig rett før valping.

Syretilsetningsanlegg av typen Columbus aqua, pris ca. 10 000 kroner.

Symptomer

Mørk urin, misfarging rundt urinåpningen, «våt buk», «blaute bak», hyppig urinering eller forsøk på urinering, lamhet i bakparten (særlig hos drektige tisper) og plutselige dødsfall hos (spesielt) store hanner er vanlige tegn på urinsten/urinveisbetennelse. Ved store urinstener kan disse kjennes i buken. Kjenn mellom bakbena og opp mot ryggraden. Det er også mulig å åpne buken på døde eller avlivede dyr. Urinblæra er noe av det første du ser i bakre del av bukhulen.

Hva gjør jeg?

1 Begynn med å sjekke vanningsanlegget. Fungerer alle drikkenipler? Blir vannet varmet opp av solen slik at dyrene ikke vil drikke? Er pH i drikkevannet over 7? pH-papir kan kjøpes på apotek eller hos veterinær. Hvis du har vann fra egen brønn, bør det tas prøver regelmessig.
2. Øk gjerne tiden mellom fôringene (tomtiden) slik at pH i urinen rekker å senkes, den stiger nemlig etter fôring. Det kan også være en fordel å gå ned 10 % på fôret i 14 dager.
3. Hvis disse tiltakene ikke hjelper i løpet av få dager, kan det være nødvendig med antibiotikabehandling, og du bør da ta kontakt med din veterinær.
4. Syrne urinen gjennom å tilsette fosforsyre i drikkevannet eller ammoniumklorid i fôret. Dette løser ikke opp urinsten som allerede har blitt dannet, men forhindrer dannelsen av nye.

Forebygging

Fete dyr er særlig utsatt for å danne urinsten, og det antas å være arvelig. For å forebygge dette bør man holde litt igjen på fôringen og ha lang nok tomtid. Anbefalt tomtid vil variere med valpenes alder, men den bør være på minst fem timer. Sjekk og desinfiser vanningsanlegget jevnlig, en enkel vannmåler er en god investering. Det kan også være lurt å tilsette fosforsyre i drikkevannet, men da er det svært viktig å kontrollere pH ofte (den bør være mellom 6,0 og 6,6) da den lett blir for lav. For lav pH i drikkevannet kan føre til svært høy dødelig!
Et eksempel på syreanlegg er Columbus aqua (se bilde) som med en pris på

rundt 10 000 kroner fort kan være spart inn. Det er også mulig å tilsette svovelholdige aminosyrer som methionin eller cystein i fôret, eller ammoniumklorid.
Ammoniumklorid må blandes i fôret de dagene det skal brukes da det ellers begynner å lukte og smake ammoniakk slik at minken ikke vil spise det. En slik iblanding bør kontrolleres ved hjelp av pH i urinen hos noen kontrolldyr hver uke. Denne bør ikke bli for lav. Det er viktig å merke seg at disse tiltakene kan ha liten effekt hvis man er for sent ute da de ikke løser opp urinsten som allerede har dannet seg. ■

Lenge siden du har desinfisert vanningsanlegget? Dette bør du gjøre før parring og om høsten. Mange tilfeller av økt dødelighet har blitt opphevet ved å desinfisere vannings-anlegget. Husk å sjekke at ikke snegler, mus eller annet uvedkommende kan komme seg inn i kummen. Det er både enkelt og billig å desinfisere et sirkulasjonsanlegg:

Desinfeksjon av sirkulasjons-anlegg med CID 2000 (fås på Felleskjøpet)

1. Sjekk doseringsanvisning, hell i rett mengde.
2. La vanningsanlegget stå og sirkulere noen timer
3. Skyll ut. Når du bruker dette desinfeksjonsmiddelet trenger du ikke tømme ut den siste resten av vannet som er igjen i tanken

Sykdommer som smitter mellom mink og mennesker

Toksoplasmose er en sykdom som er forårsaket av en parasitt som kalles Toxoplasma gondii. De aller fleste mennesker som blir smittet av parasitten har ingen sykdomstegn. De som får symptomer opplever lette influensalignende plager som slapphet, muskelsmerter, leddsmerter, hodepine, sår hals og hevelse av lymfeknutene.

Av Celine Heimberg

Sykdommen går over av seg selv, og er kun farlig for personer med alvorlig svekket immunsystem, eller i svangerskap. Etter overstått smitte danner kroppen et antistoff mot parasitten, og danner således et effektivt forsvar. Mink og katter er bærere av parasitten men blir ikke syke av den med mindre de har nedsatt immunforsvar på grunn av annen sykdom.

Hvem er særlig utsatt for å få sykdommen?

Hos gravide som ikke har hatt infeksjonen tidligere, kan smitte med parasitten gi en alvorlig infeksjon hos fosteret og føre til spontanabort eller misdannelser. Parasitten fører også til sykdom hos pasienter med nedsatt immunforsvar.

Hvordan kan jeg bli smittet med Toxoplasma?

Mennesker kan få parasitten i seg på tre måter: Ved inntak av kjøtt som ikke er tilstrekkelig kokt, ved inntak av matvarer som er forurenset på overflaten, eller ved håndtering av katter, mink eller jord som er forurenset av smitteførende ekskrementer.

Det viktigste reservoar for parasitten er mink og katter. Parasitten formerer seg, og smittsomme former skilles ut via dyrenes avføring. Mennesker og andre dyr kan smittes hvis de får i seg matvarer som er forurenset med smittestoff fra katter.

Hvordan kan du forhindre å bli smittet?

- Fryse kjøtt ned til -20 grader i to dager eller å varme det til over +60 grader i fire minutter.
- Egg fra katte- eller minkavføring kan overleve i flere år, slik at lekeplasser for barn bør beskyttes mot avføring fra disse dyreartene.
- Familiekatter bør bare mates med tørrmat, boksmat eller kokt mat. Kattekassen bør tømmes daglig, da fersklagte egg ikke kan smitte før etter 48 timer.

Spesielt for gravide

- Gravide kvinner som tidligere ikke har vært smitte med toksoplasmose bør utvise spesiell forsiktighet for å unngå infeksjon
  - Unngå kjøtt og kjøttprodukter som ikke er grundig kokt

→

- Dypfrysing reduserer risiko for smitte av toksoplasmose betydelig, men beskytter ikke mot Listeria-bakterien, som også kan være et problem i svangerskap
- Vaske grundig grønnsaker og frukt som spises rå og ikke skrelles
- Generelt å utvise god kjøkkenhygiene ved matlaging, vaske redskaper, og vask hendene
- Overlate stell av mink og katt og spesielt tømming av kattekassen til andre. Eventuelt bruk hansker og vask og desinfiser hendene nøye

• Gravide og sydenreiser
  - Vær spesielt nøye med ovenstående dersom man må reise utenlands under svangerskapet
  - Man kan bli smittet av denne sykdommen i Norge, men risikoen er svært liten. På vanlige charterreiser til Sør-Europa er faren for smitte også liten, og risiko kan ytterligere reduseres ved å følge disse rådene:
  - Unngå å drikke vann fra usikre kilder
  - Velg spisesteder hvor du ser at den hygieniske standarden er tilfredsstillende (tips: sjekk toalettene)
  - Ved opphold under mer primitive forhold, utenom hoteller eller turiststeder, øker smittefaren. Denne type feriereiser anbefales ikke under svangerskap av flere grunner
  - Dersom en på utenlandsreise, eller her hjemme, mistenker at en kan ha blitt tilført smittestoff, anbefales blodprøve tatt etter tre uker for å få bekreftet/avkreftet mistanken, og for eventuelt å starte behandling

Er du gravid og driver med mink, ta gjerne en blodprøve for å sjekke om du har antistoffer mot Toxoplasma. Hvis denne er positiv behøver du ikke bekymre deg. Da har du nemlig antistoffer mot parasitten og vil ikke bli syk og utsette fosteret for fare hvis du blir smittet med toksoplasmose. Er den derimot negativ, bør du enten avstå fra å stelle mink under graviditeten eller påse svært god håndhygiene i all kontakt med mink, katter og jord samt skylle alle grønnsaker grundig. Mange leger har dessverre begrenset kunnskap om zoonoser, altså sykdommer som smitter mellom dyr og mennesker.

Influensa

Influensa er en virussykdom som er mest aktiv om vinteren hos mennesker. Sykdommen varer normalt i 3-5 dager, men man er ofte slapp og trøtt i 2-3 uker etterpå. Man får ømme muskler og ledd, hodepine og feber på 38-40 grader. Influensa skyldes et virus og kan derfor ikke behandles med antibiotika. Behandlingen består først og fremst av ro og hvile og godt med drikke. Det finnes influensavaksiner som er tilgjengelige hver høst. Disse tilbys først og fremst til eldre og folk med hjerte- og lungesykdommer eller nedsatt immunforsvar. Minkoppdrettere og svineprodusenter bør vurdere å vaksinere seg mot influensa årlig – like mye for sin egen skyld som for ikke å smitte husdyrene sine.

Hvordan vet jeg at jeg har influensa?

Du har typisk flere av følgende symptomer:

- Hodepine
- Feber omkring 38-40 grader
- Ømme muskler og ledd, samt smerter i brystet
- Manglende appetitt
- Føler deg trøtt og svak
- Nesen renner og du er sår i halsen og svelget
- Du kan ha tørr hoste og sover urolig
- Du fryser og har kuldegysninger
- Magen er urolig, enten med oppkast eller diaré

Gå til legen hvis symptomene ikke har avtatt etter en uke!

Svineinfluensa: Hos griser er influensaen vanlig; kommer smitten inn en grisebesetning, blir ofte alle dyrene rammet. De rammede dyrene får høy feber og en rekke andre symptomer som kjennes fra alminnelig influensa. Sykdommen kan ha dødelig utgang eller for drektige suggers vedkommende medføre abort. Men de fleste grisene blir friske igjen etter 5–10 dager. Dette er en meldepliktig sykdom hos svin og fugl, men ikke hos mink og mennesker.

Influensa hos mink

Hos mink påvises som oftest svineinfluensa, men det er også påvist influensavirus som er en kombinasjon av svine- og menneskeinfluensa. Snøfting, hosting, slapphet og dårlig appetitt i noen dager kan være tegn på influensasmitte. Det kan også være smittsom lungebetennelse, eller forekomme ved høy grad av luftveisirritasjon i form av støv (ofte fra halm), lo eller ammoniakkgasser fra gjødselrennene. Ved smitte i valpeperioden kan dette føre til at svært mange tisper aborterer. Mistenker du utbrudd av smittsom sykdom, ta kontakt med veterinær umiddelbart og innstill all besøksvirksomhet i minkgården.

Hvordan smitter influensa?

Influensa er en virussykdom som spres gjennom luften i små mikroskopiske dråper. Man smittes ved alminnelig samvær. Viruset infiserer nesen, halsen, eller lungene. Sykdommen utvikler seg ofte til en epidemi som spres. Epidemien vil typisk herje i et område i 4-6 uker før sykdomshyppigheten begynner å falle igjen. Den vanligste årsaken til influensasmitte hos mink, antas å være fôring med rå lunger og struper fra infisert svin.

Campylobacter

Campylobacter er en bakterie som kan gi diaresykdom hos mennesker. Mennesker blir smittet gjennom forurenset mat eller vann, eller ved kontakt med smittede dyr eller fugler. I sjeldne tilfeller kan bakterien smitte fra person til person gjennom dårlig håndhygiene. Campylobacter er vanlig i tarmen hos husdyr, ville fugler og ville dyr, men det er bare mennesker som blir syke. Dyr og fugler skiller ut bakterien i avføringen. Bakterien er spesielt vanlig hos fugler, men den finnes også hos storfe, sau, gris, hund, katt, fjærfe og fluer.

Bare noen få bakterier er nok til å forårsake diaresykdom. Det går vanligvis et par døgn fra smitte til sykdom oppstår. Langt flere blir smittet om sommeren enn om vinteren. I Norge er nærmere 60 prosent av tilfellene smittet ved utenlandsopphold, spesielt i Middelhavsområdet og Asia.

Hos mink forårsaker bakterien aborter og diare hos små valper. Det er derfor det ikke fôres med risikoråvarer i valpeperioden. Voksne dyr blir ikke syke av bakterien med mindre de er nedsatt grunnet annen sykdom.

Salmonella

For å bli smittet med Salmonella, må man spise mat som er infisert med bakterien. Egg og fjærfe, men stadig oftere også storfe og svin kan være infiserte. Varmebehandling dreper bakterien og derfor er først og fremst dårlig varmet mat farlig. Man kan også finne salmonella i vann og andre matvarer som har blitt forurenset av avføring eller andre kilder for salmonella. Når man er på ferie i utlandet utenfor den vestlige verden, er det lurt å kjøpe vann på flaske, eller koke springvannet før man drikker det. Unngå isbiter og salat. Salmonella smitter også fra person til person fekalt-oralt (bakterier fra avføringen som smitter inn i munnen). Det er dermed viktig at disse personene er nøye med håndhygienen etter toalettbesøk og før matlaging. Noen pasienter som har hatt mindre eller større plager med salmonellainfeksjon kan beholde bakteriene i tarmen over flere år og blir bærere, det vil si at de har mye salmonellabakterier i avføringen. Smitteoppsporing er svært viktig for å finne kilden til salmonellasmitten. I Norge er dette oppgaven til smittevernansvarlig kommunelege og Mattilsynet. Infeksjoner med salmonella er meldepliktig.

Salmonella hos mink

Salmonellainfeksjoner hos mink skyldes som oftest at fôret er salmonellainfisert. Alle fôrprøver må analyseres for bakterien, og det er svært sjelden vi påviser den i pelsdyrfôret da bakterien er lite utbredt i norske husdyrbesetninger. Den største smittebæreren er måke, derfor er det svært viktig å hindre denne i å ha kontakt med råvarer og ferdigfôr. Det er en av grunnene til at du bør ha fugletette hus og lagre fôringsmaskinen på en slik måte at ikke fugler kommer til.

Plasmacytose er en annen viktig grunn. Mink som blir smittet med salmonella i drektighetsperioden, vil kunne abortere. Valpedødeligheten kan bli stor. Diare som kan bli blodblandet og feber samt dårlig appetitt er andre symptomer man bør være på utkikk etter. Disse symptomene er de samme som for en rekke andre diaresykdommer, derfor er det viktig å få en diagnose.

Stivkrampe (tetanus)

Tetanus (stivkrampe) er en akutt sykdom hos menneske og hest som skyldes et giftstoff produsert av bakterien Clostridium tetani. Andre dyrearter kan få denne infeksjonen, men det er svært sjelden. Infeksjonen kjennetegnes med uttalte kramper i musklene, og den kan etter hvert ramme pustemuskulaturen og medføre dødsfall.

Stivkrampe forårsakes av en bakterietype som også forårsaker botulisme, hovne hoder og gassbrand. Disse bakteriene krever lufttette eller tilnærmet lufttette forhold, og kan dermed vokse i områder med dårlig blodforsyning, f.eks. i sår hvor det finnes mye dødt vev og fremmedlegemer. De trives godt i silasje og når det er varmt.

Smittemåte

Sporer av tetanusbakterien kommer inn i kroppen ved at sår forurenses med jord, gatestøv, avføring fra dyr eller mennesker eller skitne sprøytespisser. Klassisk skade er dype bitt eller tråkk på skitne spikre, men også brannsår og mindre trivielle stikkskader kan introdusere smitte under huden. Pelsing er også en mulig smittekilde, derfor bør alle som jobber på pelseri ha gyldig stivkrampevaksinasjon. Det vaksineres mot stivkrampe i barnevaksinasjonsprogrammet i Norge, men vaksinen beskytter bare i 10 år. Har du fått en sårskade som ikke ser helt ren ut, bør du få en ny vaksine. Dette gjelder særlig dersom såret er forurenset med jord.

Oppsummering

Er du gravid eller planlegger du å bli det, tenk på om du vil fortsette å jobbe med mink under graviditeten. Ta i alle fall en blodprøve med tanke på toksoplasmose.

Stivkrampevaksinasjon er viktig for alle som jobber med dyr, også på pelserier. Det er en billig livsforsikring! Vurder i tillegg influensavaksine om du har mink og/eller svin. ■

web**sampo - aktiv bruk er god hjelp**

Utviklingen i besetningsstørrelse i reve- og minkfarmene har i mange år gått i samme retning som ellers i husdyrbruket, - at dyretallet øker pr besetning. Dette har mange konsekvenser, og ikke minst betyr det at kravet til orden og kontroll i forhold til dyrene stiger.

Av Helen Kristiansen

Samtidig øker mulighetene for avlsmessig framgang, vel og merke hvis man gjør sine ting rett og utnytter de mulighetene man har. En av disse er å bruke et databasert avlsprogram, med avlsindekser. Det finske WebSampo, utviklet av Saga Furs er et godt hjelpemiddel i denne sammenheng.

I alle slike dataprogrammer gjelder at sikkerheten på de lister, tabeller og beregninger som gjøres er avhengig av nøyaktigheten av de data som blir registrert av brukeren. Man skal altså ta registreringsarbeidet alvorlig og se at dette er en naturlig del av det hele.

I WebSampo har man i prinsipp to måter å registrere data på. En består av å benytte en datamaskin og gå via internett direkte på databasen til WebSampo, der man så å si legger dataene inn på databasen «på direkten». Dette gir en stor sikkerhet ved at så snart dataene er lagt inn er de sikret mot alle tenkelige uhell med den lokale maskinen man bruker.

Den andre måten å registrere data på består i å benytte en såkalt håndholdt PDA, det vil si en håndterminal med en strekkodeleser. Dette systemet har fått et eget navn, MobiSampo, for å understreke at det dreier seg om en egen rutine i Sampo-systemet. Med en slik terminal kan man foreta all dataregistrering ute i farmen for så å laste dataene fra terminalen via datamaskinen til WebSampo gjennom en enkel prosedyre.

Hva er fordelene med WebSampo?

Kort oppsummert kan vi si:

- Printing av funksjonelle burkort med avstamming og strekkoder
- Avlsindekser for flere egenskaper, med kullindeks som basis
- Sorteringsresultater pr. skinn inn i indeksberegningene
- Sikker datalagring
- Muligheter for datainnhenting direkte ute i farmen med håndterminal
- Mulighet for registrering av flere valgfrie egenskaper
- Dokumentasjon av egenskaper og hendelser
- Rapporter og statistikker til bruk i driftsplanlegging og avlsarbeidet

WebSampo er et system som er i stadig utvikling, og nye muligheter vil utvikles etter hvert. Til denne sesongen er det gjort en rekke endringer og utbedringer i forhold til forrige sesong, og endringene blir lagt ut i programmet etter hvert som de er testet og klargjort.

Kurs for brukere av WebSampo

Det er avholdt to kurs for brukere av WebSampo, ett i Oslo og ett i Trondheim. Ved møtet i Oslo var også WebSampo's ansvarlige i Finland, Sonja Gerke til stede og bidro med verdifull og nyttig informasjon.

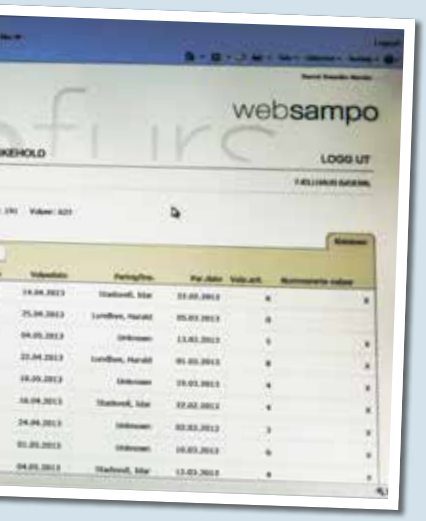
Av Helen Kristiansen

Til møtet i Oslo var det seks deltakere som kom, og i Trondheim var det 14 deltakere. Møtene tok spesielt sikte på instruksjon og informasjon om registrering for avlssesongen og betjening av funksjoner omkring beregninger av indekser, utskrift av burkort, statistikker og rapporter.

Det er mange forbedringer og nye muligheter knyttet til WebSampo i forhold til forrige sesong. Programmet framstår som en svært god ressurs for oppdretteren. Det ble også tid til undervisning i bruk av håndterminal, under betegnelsen MobiSampo.

Tor Aage Rønningen i full gang med registrering via håndterminalen.

Som ny bruker av programmet er det en fordel å starte opp på vinteren med å registrere inn avlsdyrene, og så kommer resten av sesongen naturlig etter hvert.

Norges Pelsdyralslag er WebSampos representant i Norge, og til daglig er det Helen Kristiansen på NPAs kontor i Oslo som er norske brukeres kontakt. Programmet har en norsk versjon, men visse rapporter/funksjoner og meldinger kan forekomme på svensk.

Burkort for avlsdyr kan skrives ut hos NPA, men kan også skrives ut på egen printer. Det samme gjelder de ordinære valpekortene. For oppdrettere som velger å være med i systemet med skinndata, trykkes det spesielle valpekort med tilhørende skinnetiketter i Finland. Disse blir det dermed noe leveringstid på.

WebSampo – noe for deg?
Ta kontakt med Helen Kristiansen, på e-post: h.kristiansen@norpels.no eller på telefon 95 36 84 02. ■

14 engasjerte WebSampo brukere var på kurs i Trondheim, og mange tekniske rutiner ble gjennomgått og demonstrert. Her ser vi fra venstre, Ellen Hanche-Olsen, Rune Hindseth, John Jarle Gorseth, Arnt Torleif Halseth, Odd Jomar Heggvold, Nina Bjerkenås og Ketil Bjerkenås.

MobiSampo er et program for innhenting av data direkte ute i pelsdyrgården med en håndterminal. Det er to typer terminaler som kan brukes foreløpig, men programmet er likt uansett terminaltype. Terminalene kan også brukes i kombinasjon med programmer for individuell fôring på fôringsmaskiner.

Kursene var intensive og det er mange detaljer som skal oppfattes og huskes, men det så ut til at deltakerne i stor grad fikk et godt skyv framover når det gjelder praktisk forståelse av WebSampo. Som i så mange kurssammenhenger blir det nå viktig at kurskunnskapene omsettes i praksis hjemme i farmen så snart som mulig.

Kursansvarlige var Helen Kristiansen og Kai-Rune Johannessen

Mobi-Sampo i praksis

Tor Aage Rønningen driver en pelsdyrgård med blårev og mink på Storås i Meldal. Han har et stort dyretall med ca. 800 blårevtisper, og nytt av året er 450 minktisper. Rønningen var med på WebSampo kurset i Trondheim, og vi spurte litt om hans erfaringer så langt med WebSampo og Mobisampo-programmet via håndterminal som han anskaffet seg forrige sesong.

- Etter fjorårssesongen, som var noe rotete og vanskelig synes jeg programmet nå framstår som betydelig mer stabilt og med flere bra muligheter, sier Rønningen.

- Du har kjøpt deg håndterminal og har allerede startet å bruke den?
- Ja, jeg skjønte at skulle jeg klare å foreta registreringer på akseptabel tid, måtte dette skje rasjonelt og enkelt. Jeg satset derfor på at det å foreta registreringene direkte ute i farmen måtte være løsningen.

- Har det gått greit å komme i gang?
- Jeg skal innrømme at det tok noe tid, og ikke så lite selvovertalelse måtte til, før jeg tok tak i saken og prøvde meg fram. For det første viste det seg at brukerveiledningen var veldig enkel og god, og når jeg tok i bruk terminalen, synes jeg det hele gikk veldig fint. Hastigheten på registreringen økte raskt og nå er jeg faktisk godt ajour med dette arbeidet.

- Så dette fungerer godt?
- Ja, jeg har sett litt på arbeidsforbruket og mener at på årsbasis vil jeg sannsynligvis spare meg for adskillige arbeidstimer med MobiSampo. Kanskje rundt 200 timer til sammen, og det er jammen verdifullt for meg!

- Du er ny med mink?
- Ja, minken kom ferdig paret nå i våres, noe fra Sør-Norge og noe har jeg kjøpt lokalt. Det har gått fint så lang og valperesultatet ser bra ut også. Så nå skal minken inn i WebSampo-systemet den også, ved hjelp av håndterminalen!

Vi takker for praten og ønsker lykke til med sesongen! ■

- Pelsdyroppdrett er en av framtidsnæringene for Norge

- Pelsdyroppdrett er en av framtidsnæringene for Norge, så lenge internasjonale markeder utvikler seg gunstig for produktene slik det nå ser ut, sier Bjørn Eidem. Han er direktør for Næringspolitikk og samfunnskontakt i NHO.

Av Paul Norberg

- Pelsdyrnæringen har økt sin omsetning fra 450 til drøyt 500 millioner kroner fra 2012 til 2013. Hvordan ser NHO på utviklingen av denne delen av landbruksvirksomheten?
- Pelsdyroppdrett er en viktig næring. De siste årene har også de internasjonale markeder utviklet seg gunstig for pelsprodukter, og næringen er godt posisjonert overfor fremvoksende eksportmarkeder som bl.a. Russland og Kina. Dette forsterker den positive tendensen, understreker Bjørn Eidem.

Biologisk ressursutnyttelse

- Pelsdyroppdretterne sørger for at 50 tusen tonn problemavfall fra slakterier og fiskeindustri blir brukt som fôr. Hva synes NHO om dette, sett i et miljøperspektiv?
- Pelsdyrnæringen er en viktig brikke innen det bio-industrielle komplekset i Norge ved at den utnytter biprodukter fra annen produksjon til fôr.
NHO arbeider for å legge et godt grunnlag for bioøkonomien som framtidsnæring i Norge. Pelsdyrnæringen er allerede godt sammenvevd med viktig marin- og agrarproduksjon, og er et godt eksempel på biologisk ressursutnyttelse. Det er en av årsakene til at vi vurderer at pelsdyroppdrett er en av framtidsnæringene for Norge, sier Eidem.

- Bruk sanksjoner

- Det har vært mye kritikk mot pelsdyroppdrettere, og mange mener at hele næringen bør forbys. Kommentar?
- Man legger ikke ned en lønnsom næring. Selv om det er påvist regelbrudd hos enkelte oppdrettere er det ikke grunnlag for å forby næringen. Regelbrudd må besvares med kontroll og sanksjoner overfor de som begår brudd. Slik er det i alle næringer. Regelverk må etterleves.

- Pelsdyrnæringen får et driftstilskudd på ca. 36 millioner i året. Ca. 65 prosent av dette går til frakttilskudd fra slakterier og foredlingsbedrifter til fôrproduksjonsanlegg, og til transport av fôr ut til bøndene. Hensikten er å få til en prisutjevning, slik at fôrprisen blir tilnærmet lik for samtlige pelsdyroppdrettere, uansett hvor de har driften sin i Norge. De øvrige 13 millionene fra staten går til den samme ferie- og fritidsordningen som alle bønder i landet nyter godt av. Bør staten opprettholde denne subsidieordningen for pelsdyrnæringen?
- Støtten som gis er moderat og kan sees i sammenheng med andre generelle ordninger, sier direktør Bjørn Eidem. ■

Vent og se på pelsmessene

Færre kunder og forsiktige innkjøp preget vårens messer. Mild vinter og svak russiske rubel var hovedårsaken til at utstillere uten topprodukter måtte reise hjem med få ordre, de aller beste var fornøyd med både besøk og handel så kvalitet selger. Et positiv element var økt aktivitet blant amerikanske kunder.

Av Torkil C. Tveter

Henholdsvis 9 000 og 6 000 besøkte Beijingmessen første og andre dag i fjor, i år var rundt 2 000 færre til stede i løpet av de to første dagene. Det var først og fremst russiske kunder som sviktet.
På grunn av rubelfall, mild vinter og en anspent situasjon i forholdet til Ukraina, møtte færre russiske kunder på Mifurmessen i Milano. Positivt var det at nesten dobbelt så mange amerikanere, som er kjøpelystne etter en kald vinter, fant veien til Milano. Totalt var det 14 000 besøkende i løpet av de fire dagene messen pågikk.
I Hong kong var det også færre besøkende enn i fjor, til sammen 7 300 deltok mot 8 000 i fjor. Nedgangen var fordelt på alle nasjoner.

Nytt prisnivå kjærkomment for kundene

I Beijing var usikkerheten ekstra stor i forhold til rett prising av plaggene. Etter at en stor del av skinnene ble trukket tilbake under desemberauksjonene, var messen i januar utfordrende.
I Hong Kong og i Milano var resultatene fra auksjonsrunden i februar kjent, og dette bidro nok til at flere ordre ble tegnet, spesielt for kvalitetsplagg. Men også her var det mange som kikket rundt, men utsatte handelen i påvente av flere aksjonsresultater. Man kan vel kalle det en vent og se holdning.

De beste utstillerne fikk ordre

Det ble tegnet en del småordre på minkplagg hos de større utstillerne i Beijing, men sammenlignet med i fjor ble det en halvering. Beijingmessen domineres av utstillere med plagg av kommersiell kvalitet, og disse plaggene er spesielt vanskelige å selge siden de er tiltenkt det for tiden trege russiske markedet.
I Milano var det en klar tendens til at utstillere med kjente varemerker og innovative plagg gjorde det bedre enn de som selger mer kommersielle plagg. Mens det var lang kø utenfor de beste stands før motevisningene, kunne man gå rett inn til andre uten at det var en eneste besøkende.
Det virket som mange av de besøkende lette etter noe ekstra å tilby sine kunder, til supplering til de mange overliggende plagg.
Det nye prisnivået på minkskinn var en vesentlig faktor for at amerikanske, →

«Hong Kong fabrikantene legger store ressurser i å fornye kolleksjonene, og plagg med tre-fire ulike materialer er ikke uvanlig»

koreansk og japanske kunder var aktive i å plassere ordre i Hong Kong. De har også hatt mer vinter enn andre markeder, og dette slår ut i behov for nye innkjøp. De var særlig russiske og kinesiske kunder som var årsak til at det totalt sett ble en klar nedgang, og ordre på kun 60 % av nivået i fjor.

Skinntyper

I Milano var det mange ulike skinntyper å se på visningene. Mange plagg var i kombinasjoner med for eksempel Karakul lam med mink krage, minkjakker med sobel eller minkkrage. Av minktyper var det mange lyse typer, farget silver blue, crossmink, og som alltid svartmink. Det var relativt få plagg laget av brune minktyper. Viltskinn holder seg i motebildet, og fortsatt var gaupe og sobel «high lights» på flere av visningene. Blant reveskinnene var det benyttet både sølvrev, gullrev, Arctic Marble, div krysningstyper og noe Golden Island. Blårevtypene var brukt til krager på tekstilplagg.
I Hong Kong var det et bredt utvalg av pelstyper i plaggene lam, mutasjonsmink, skåret mink, bever og plagg med flere skinntyper.

Mote

Det var noen plagg av rev i Milano, men langhåret pelsverk var mest benyttet til besetning og krager etter ønske om kroppsnære plagg. Minkplaggene var stort sett laget med skinnene horisontalt eller diagonalt, ellers ganske enkle uten for mye glitter eller

dominerende belter. En del viste lange kåper, men det er fortsatt jakker og korte kåper man ser mest av.
Hong Kong fabrikantene legger store ressurser i å fornye kolleksjonene, og plagg med tre-fire ulike materialer er ikke uvanlig, for eksempel mink, tekstil og krage av rev. Det var mye lyse minkplagg i kolleksjonene. Det var en god del plagg av rev der Saga teknikk er benyttet for at de skal bli lette, og her er det brukt sølv- og krysningstyper.
Blant annet franske motehus har mange plagg til vinteren med langhåret pels, så reveskinnene har en god plass i motebildet.

Farger

Det var fortsatt jevnt over dempet fargebruk på de fleste visningene i Milano, dominert av jordfarger og naturell. Sort og hvitt i kombinasjon eller hver for seg er en gjenganger. Det var likevel en tendens til mer fargebruk enn i fjor, med både røde, grønne og rosa plagg på visningene.
En populær fargeteknikk var farging av underpels på svartmink, mest mørk kongeblå. En annen farging som tok seg flott ut var silver blue der underpels var farget i beige/ varme toner med blå spisser.
I Beijing og Hong Kong var det et større innslag av klare farger, og også plagg sammensatt av flere sterke fargenyanser. Mørk rødt, mørk blått, og flerfarget er en trend kineserne har adoptert fra vestlige motehus.

Hva koster et plagg på messen

I Beijing gikk 80 cm lange jakker av kinesisk mink for rundt kr 7 500, mens man fikk en lammeskinnsjakke for vel kr 3 000. I Hong Kong solgte minkjakker priset litt under kr 10 000 godt. Dette er eksempler på plagg av kommersiell kvalitet. I Milano selges det mye merkevarer, og her er det helt andre priser for plaggene, som for en stor del er tiltenkt solgt i boutiques til kresne russiske og kinesiske kunder.

Andre materialer

Motehuset Gianfranco Ferré ledet an og viste en spennende kolleksjon med kombinasjonsplagg av mink og bearbeidet lær. Blant annet bryst- rygg i mink og sider og ermer i krokodillepreget lær. Andre plagg hadde horisontale striper

med svartmink, svart lær og svart ullstoff. Disse ulike kombinasjonene kan være en døråpner inn til nye lærfabrikker, slik at disse også putter litt minkskinn på plaggene sine.

Skinnhandel

I Milano var det flere store stands med de mest kjente skinnhandlerne. Noen var fornøyd med blant annet salg av sølvrevskinn. Samtidig var nok de fleste preget av usikkerhet i forhold til prisnivå på skinnene og en avventende holdning i forhold til dette blant kundene.

Beredte hannskinn fra Shandong i Kina kostet rundt 300 kroner på messen i fjor, i år var prisen det halve. Når man kom til Hong Kong messen i mars kunne man få kinesiske minkhannskinn til kr 180, mens tispeskinnene var helt ned i kr 100. Disse prisene er under produksjonskostnad, og man må forvente at nedpelsingen er i gang.

En betydelig bransje

Årets pelsmesser ble en fest i forhold til pelsmote og inspirerende kolleksjoner, men en ventet nedtur i forhold til omsetning. Interessen for pels er meget stor både blant europeiske og fremvoksende asiatiske motehus, så bransjen ser store muligheter for fremtiden. I en undersøkelse utført av revisjonsgiganten PricewaterhouseCoopers for den internasjonale bransjeforeningen IFF, kommer det frem at bransjen omsatte for 250 milliarder kroner i 2012, og det er da noe! ■

Fra årsmøte 2014

Årsmøtet i Norges Pelsdyralslag ble holdt i begynnelsen av juni i Oslo. I tillegg til selve årsmøtet var det som tidligere år regionledermøte. Årsmøtet hadde gjester fra våre nordiske naboer i Sverige, Finland og Danmark, dessuten fra Fur Europe, Pelsinform og fôrlagene. Leder i Næringskomiteen, Geir Pollestad gjestet også årsmøtet.

Bertran Trane Skadsem går på en ny periode som styreleder, mens Henning Dalbakk er ny nestleder etter Mikal Kvaal som gikk ut av styret etter 14 år. Monica S. Friheim er nytt medlem i styret. Bjørnar Berg og Trond Sørum var ikke på valg. Du kan lese mer fra årsmøtet på våre nettsider www.norpels.no

Revidering av FarmSert

Vi vil gjerne benytte anledningen til å takke alle som har kommet med innspill i forbindelse med revideringen!

Den reviderte utgavene av håndbok, kravstandard og veileder for FarmSert, versjon V, ble godkjent av styret i NPA 26. mars 2014. Den redigerte utgaven er gjeldene fra 1. april 2014. Alle skal ha fått tilsendt den reviderte utgaven nå, men ta kontakt hvis du mangler.

FarmSert er et dynamisk kvalitetssikringssystem, og det er gjort

endringer både i håndboken og i kravstandarden. Kravpunkter som bør legges ekstra merke til er som følger:

- Egenrevisjon skal gjennomføres i perioden 1. april til 31. august med innsendelsesfrist 5. september
- Det skal finnes et egnet sted for oppbevaring av medikamenter
- Det skal være et tydelig skille mellom ren og uren sone
- Import/eksport skal kun skje fra land som er forhåndsgodkjente av NPA
- Krav om automatisk og frostfritt vann fra 1. januar 2015
- Krav om skriftlig rutine og bruk av fleksible bursystemer fra 1. januar 2015
- Det skal til enhver tid finnes ledige bur til dyr som har behov for individuell oppstalling
- Mink skal til enhver tid ha tilgang til halm med unntak når det fôres nede på kassen
- Området i og rundt pelsdyrgården skal være ryddig og gi et ordentlig inntrykk
- Fagmøte deltagelse minimum annethvert år og utstedelse av fagmøtebevis kun i samråd med NPA
- Dokumentert årlig ettersyn av brannslukningsutstyr
- Det er lagt til et helt nytt kravpunkt 9.3 om bemanningsplan. Alle sertifiserte enheter skal ha en bemanningsplan for året i pelsdyrgården som viser de større arbeidstoppene og antall arbeidere i periodene.

Vi minner om at alle kravpunktene i kravstandarden er forklart i veilederen! Håndbok, kravstandard, veileder og all underdokumentasjon ligger på medlemssiden vår. www.norpels.no under «Dyrevelferd-Sertifisering». Der finner dere innholdsfortegnelsen med linker til hvert enkelt dokument. Under hvert dokument står det «versjon V». Alle dokumentene er i format slik at de kan endres på/ fylles ut.

Til orientering er det i år fire revisorer som reviderer, så det er mulig at du får besøk av en ny revisor i år. Revisjoner starter opp i mai, og alle som skal ha revisjon i år vil få brev fra NPA om det. Vi oppfordrer alle til å utføre egenrevisjon før revisor kommer.

Vi vil også nevne at FarmSert har fått ny logofarge

Vi ønsker alle lykke til videre med sertifiseringsarbeidet! ■

Fremtidige forskriftskrav fra forskriften om hold av pelsdyr- er du klar for det?

Om mindre enn ett år er det flere forskriftskrav som trer i kraft både for mink og rev. Er du i rute?

Alle skal ha tatt i bruk fleksible oppstallingssystemer og ha en skriftlig rutine for bruken. Alle dyr skal ha tilgang til drikkevann av god kvalitet. Frostfritt og automatisk drikkevannsforsyning skal være ferdig installert og tatt i bruk. Hele anlegget skal være frostfritt slik at alle dyra er sikret vann i de kalde vintrer periodene.

Mink:

- Avlstispene skal i tiden mellom pelsing og valping (med unntak i parringstiden) være oppstallet i klatrebur eller ha tilgang til to standardbur ved å lage åpning mellom to bur.
- Minken skal ha adgang til så stor del som mulig av anlegget gjennom hele året.
- All avvent mink skal ha liggehyller.
- Utenom skjul og redekasse skal voksne mink som er lettere enn 4,2 kg ha et gulvareal på minst 2,7 m^2 per dyr.
- Dyr som veier fra 4,2 kg og oppover skal ha et gulvareal på minst 0,47 m^2 per dyr.

Rev:

- Valper skal oppstalles to eller flere sammen fra avvenning og frem til pelsing.
- Enkeltvis oppstalling av valper kan likevel skje dersom det er nødvendig for å unngå slåssing og skader. Slik enkeltvis oppstalling av revevalper skal som hovedregel ikke skje før ved 4 måneders alder.
- Voksne rev som er lettere enn 20 kg skal ha et gulvareal på minst 1,2 m^2 per dyr.
- Rev fra 20 kg og oppover skal ha et gulvareal på 2,0 m^2.
- I oppholds- enheter med mer en ett plan, skal nedre plan ha en gulvareal på minst 0,8 m^2. Øvre plan skal ha et gulvareal på minst 0,4 m^2.
- Fra pelsing til parring skal reven ha adgang til et tilleggsareal som er minst like stort. Dette betyr at rev under 20 kg skal ha et areal på minimum 2,4 m^2 og for rev på 20 kg eller mer skal ha et areal på minimum 4,0 m^2. For avlshanner gjelder dette også etter parring og så lenge det lar seg gjøre.

Skjul:

- Skal ha minst 3 tette vegger
- Skal være plassert i oppholdsenheten eller oppå som toppmontert kasse
- Skal være lun og skjerme mot ugunstige værforhold
- Skal gi dyra utsyn til omgivelsene i alle retninger fra oppholdsenheten
- Redekasse kan også brukes som skjul

DYREVELFERDSRÅDET ANBEFALER!

Tre-veggsskjul til rev trer i kraft 1.januar 2015. Hensikten er at dyra skal kunne trekke seg unna andre dyr visuelt. I andre tilfeller tjener skjulet for å finne skygge eller komme unna vind/trekk/nedbør. Skjulet skal ikke ta vekk utsikten og skal ikke redusere ventilasjonen. Dyrevelferdsrådet anbefaler å Ikke kle inn mer enn halvparten av burhøyden. Da opprettholdes liggehyllas funksjon som hvile og utsiktsplass.

Knut H. Skrindo 90 år

6 år gamal, i 1930, vart Knut kjend med dei fyrste Sylvrevane på heimgarden i Votndalen i Ål. Som sikkert dei fleste kjenner til så hadde sylvrevavlen stor betydning i store delar av landet på 30 talet, her stod Ål i ei særsstilling, og i fleire år kom rundt ein fjerdedel av kommunens inntekter frå sylvreven. I desse harde åra for bygde-Norge, var det mange som berga livsgrunnlaget ved hjelp av sylvrevavl.

Knut vart særleg interessert og nyskjerrig i revane, og fekk forskjellige arbeidsoppgåver med dei i oppveksten utover mot 1940. I desse åra var det også vanleg med naturalhushald på gardane, med den mat som husdyra kunne gje. På den måten fekk Knut tilhøve til forskjellige dyr når han vaks opp. For Knut har alltid omsynet til dyra vore viktig, og slik me kjenner Knut, så veit me også veldig godt at han ser ein eigenverdi i kvart eit husdyr. På heimgarden hadde dei i mange år ein hest som heitte Blakka, og denne hesten fekk Knut eit spesielt tilhøve til, både som arbeidshest og ven.

Etter krigen tok Knut seg utdanning og fekk seg arbeid som skulelærar. Etterkvart kjøpte han eit gardsbruk i Gol i 1965, der han sidan har budd med familien. Arbeidet med sylvreven på 30-talet, hadde nok festa seg i minnet til Knut gjennom oppveksten, det gjorde nok sitt til at han starta opp att med sylvrev i 1967, og sidan har han hatt sylvrevavl både som hobby og arbeid. Knut har heile tida hatt eit spesielt handlag og tilhøve til sylvreven sin. Alltid har hensynet til dyrets beste og velferden hatt sterkt fokus.

Knut har også tatt sin tørn i organisasjonsarbeidet i pelsdyrnæringa, og var i 4 år leiar i Hallingdal Pelsdyralslag. På starten av 1980-talet, var han drivkrafta bak oppbyggjinga av ein sylvrevgard på Hallingdal Folkemuseum på Nesbyen, denne garden vart bygd opp likeins som den var på 1920-talet. Som røynd skulelærar er Knut også ein særs god skribent, og han var sjølvsagt ein aktiv bidragsytar til jubileumsskrifta: «Pelsdyrnæringa i Hallingdal 1920-2003». I ein alder av 88 år i 2012, var han forfattar til den velskrevne boka: «Frå vår nære fortid», der han har samla opplysningar om arbeid og levemåtar, særleg knytta til gards og stølslivet og utvikling i samfunnet, frå han vaks opp og fram til i dag. I denne boka har han med eit godt kapittel om sylvreven på 20-og 30-talet. At det med

sylvreven kunne fylgja med seg gode sider på mange måtar, visar denne notisa som stod i Hallingdølen den 11. november 1938, som Knut refererar frå i boka si:
«Distriktslægen i Aal forteller i sin siste medisinalinnberetning at sølvrevavlen både direkte og indirekte har ført med sig det store gode at det nu blir brukt langt mer fersk og saltet fisk samt grønsaker i den daglige kost enn før. Nesten hver eneste hus og hjem i bygden har en liten grønnsakshave».

Knut som fylte 90 år den 14.mars, har i dag fortsatt 25 avlstisper, og stellar fortsatt sine sylvrevar med nøysam hand kvar dag, og har stor glede av samhaldet med revane sine.

Knut vart heidra med jubileet sitt på regionlaget sitt årsmøte den 20. februar, med gåve og kake. Han takka for seg der med framføring av «Bukkerittet, Peer Gynt», på ein imponerande måte.

Me er veldig takksame for alt du har gjort for pelsdyravlen i Hallingdal. Me er veldig stolte av å vera kollega med deg, og er særs imponert over at du fortsatt arbeidar med sylvrevane dine.

Gratulerar med 90-års dagen.

For Valdres/Hallingdal Pelsdyralslag
Sigbjørn Kirkebøen

ANNONSE

ALT TIL MINKFARMEN

Gode priser på

- Bur og kasser til mink
- Meihotech Sypistoler og syringer
- Frostsikkert vann rev og mink
- Fôrmaskiner nye og brukte
- Alt i pelseutstyr til mink
- Kjøper brukte gode fôrsiloer 2 000 – 2 500 kg

Einar Johan Sirevåg
4364 Sirevåg
Mob 909 65 201
Mail ej-si@online.no

Norges Pelsdyralslag • Oslo Skinnauksjoner AS • Pelsdyrtrygdelaget

Leder:
Bertran Trane Skadsem
4354 Voll
Tlf.: 51 42 00 48
Mobil: 91 31 55 30

Administrerende direktør:
Knut Berg
Mobil: 91 32 34 36
E-post: berg@norpels.no

Sentralbordet er åpent 09.00 -15.00.

Tlf.: 47 80 72 00

Styret i Norges Pelsdyralslag

Leder Bertran Trane Skadsem
Tlf.: 91 31 55 30

Nestleder Henning Dalbakk
Tlf.: 90 58 68 15

Medlem Trond Sørum
Tlf.: 97 12 68 89

Medlem Bjørnar Berg
Tlf.: 92 80 93 63

Medlem
Monica Sommerschild Friheim
Tlf.: 48 14 49 69

Norges Pelsdyralslag

Arild Martinsen, HR-sjef
Tlf.: 99 01 85 16
E-post: martinsen@norpels.no

Hans Åge Kulbotten, seksjonssjef
Tlf.: 97 06 48 65
E-post: kulbotten@norpels.no

Knut Smedsrud, økonomisjef
Tlf.: 95 36 89 52
E-post: smedsrud@norpels.no

Torkil C. Tveter, markedssjef
Tlf.: 92 22 30 80
E-post: tveter@norpels.no

Guri Wormdahl, informasjonssjef
Tlf.: 93 43 42 00
E-post: wormdahl@norpels.no

Steinar Davidsen, rådgiver
Tlf.: 41 42 44 46
E-post: davidsen@norpels.no

Kai-Rune Johannessen, seniorrådgiver
Tlf.: 90 79 19 74
E-post: k.r.johannessen@norpels.no

Sven Gil Westersjø, rådgiver, driftsøkonomi
Tlf.: 92 86 24 10
E-post: westersjoe@norpels.no

Hege G. Tønnesen, rådgiver, dyrevelferd
Tlf.: 95 45 13 40
E-post: Toennesen@norpels.no

Celine Kongsli Heimberg, veterinær
Tlf.: 99 37 55 69
E-post: heimberg@norpels.no

Helen Kristiansen, SAMPO
Tlf.: 92 61 81 55
E-post: sampo@norpels.no

Anne Marit Gislingrud, laboratorieleder
Tlf.: 95 36 85 73
E-post: lab@norpels.no

Regionlagene/Regionledere 2013

Fjordane Pelsdyralslag
Håkon Lundestad, Fjellbygda, 6823 Sandane
Mobil: 481 31 321
E-post: maria.lundestad@enivest.net

Fjellregionen Pelsdyralslag
Knut Haugland, Nysetra, 7340 Oppdal
Mobil: 918 93 200
E-post: hauglandk@hotmail.com

Nordland og Troms Pelsdyralslag
Harald J. Pedersen, 8890 Leirfjord
Mobil: 928 24 387
E-post: bergli-p@online.no

Rogaland og Hordaland Pelsdyralslag
Lodve Haaland, Tjessheimvn. 43, 4332 Figgjo
Mobil: 408 69 075
E-post: lohaa@online.no

Sør Pelsdyralslag
Knut Ruggesæter, Høyjordvn. 16, 3158 Andebu
Mobil: 90 19 05 27
E-post: k-rugge@online.no

Trøndelag Pelsdyralslag
Odd Einar Friheim, 7520 Hegra
Mobil: 913 16 942
E-post: oddeinar@friheim.com

Valdres I Hallingdal Pelsdyralslag
Sigbjørn Kirkebøen, 3560 Hemsedal
Mobil: 907 39 228
E-post: sigkirke@online.no

Østlandske Pelsdyralslag
Per Blilie, 2843 Eina
Mobil: 928 52 383
E-post: perblilie.eina@gmail.com

Returadresse: Postboks 175 Økern, 0509 Oslo

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON B
NORGE P. P.
posten

Rundballenett hindrer tilgang

KRÅKER, MÅKER og andre uønskede «elementer» kan være et problem i valpetiden. En enkel og rimelig løsning kan være å henge et rundballenett under burene for å hindre tilgang til gjødsel og fôrrester.